

Motion

1978/79:416

av Åke Gillström

om kontroll av verksamheten vid vissa juridiska byråer

I samband med en interpellation i höstas, angående försäkringsskonsumen-
ters rättigheter gentemot försäkringsbolagen, avslöjades också hur s. k.
juristbyråer i sådana sammanhang ges tillfälle utnyttja skadeoffers svåra
belägenhet. En av våra tidningar har bl. a. relaterat hur en kvinna efter en
bilolycka 1969 ännu inte fått skadan reglerad. Däremot har en s. k. juristbyrå
tagit ut 14 000 kr. av henne utan att för detta åstadkomma något resultat. Hon
eller andra som anlitar en dylik byrå har knappast några möjligheter att återfå
sådana arvoden.

Juridiska byråer kan vara av skilda slag. Vanligen är det fråga om "allmän
advokatverksamhet" som ombesörjs av personer vilka avlagt juris kandidat-
examen. De kan vara yngre jurister som öppnat egen byrå men som ännu ej
har de erforderliga "lärlingsåren" för att kunna ansöka om medlemskap i
advokatsamfundet. Även juridiskt skolade "saksförare" kan öppna juridiska
byråer. Många av dessa ägnar sig åt inkassoverksamhet. Enligt Ekelöf:
Rättegång I, 5:e upplagan 1977 är antalet juridiskt skolade saksförare numera
litet (uttalandet synes dock bygga på ganska gamla statistiska uppgifter).

Till skillnad från advokatverksamheten är dylika juridiska byråers verk-
samhet inte föremål för offentlig kontroll i egentlig mening. För advokater
och biträdande jurister gäller att de står under tillsyn av advokatsamfundet,
vars stadgar fastställs av regeringen. En sådan tillsyn saknas beträffande de
juridiska byråerna. Vid utövande av vissa speciella typer av verksamheter
föreligger dock en offentligrättslig kontroll. Sålunda får t. ex. yrkesmässig
inkassoverksamhet enligt inkassolagen (1974:182) endast bedrivas efter
tillstånd av datainspektionen. Inspektionen utövar också tillsyn över efter-
levnaden av lagen.

Beträffande personer som uppträder inför rätta utövas en viss kontroll av
domstolen. Så sker exempelvis enligt 12 kap. 2 § rättegångsbalken en
lämplighetsprövning av rättegångsombud. En lämplighetsprövning görs
vidare av rättshjälpsnämnd vid förordnande av biträde enligt rättshjälpslagen
(21 §). I detta sammanhang kan tilläggas att endast advokat eller biträdande
jurist på advokatbyrå har rätt att bevilja rättshjälp utan beslut av rättshjälps-
nämnden (16 §).

När det gäller uppdrag som offentlig försvarare har en uppmjukning ägt
rum på så sätt att även icke advokater numera kan förordnas till offentliga
försvarare. Huvudregeln är visserligen fortfarande att domstolen normalt
skall förordna advokat till offentlig försvarare, men i 21 kap. 5 § rättegångs-
balken stadgas också att "om särskilda skäl föreligger må till sådan försvarare

uteses annan lämplig person, som avlagt för behörighet till domarämbetet föreskrivna kunskapsprov" (dvs. juris kandidatexamen).

Det här angivna förhållandet har både en etisk och en ekonomisk sida. Det måste anses i högsta grad stötande att människor kan driva juristbyrå utan den speciella kompetens som vanligtvis kopplas till en sådan. Konsumenterna saknar helt möjlighet att få hjälp, när sådana byråer begår felaktigheter. Dessutom synes ingen möjlighet föreligga att få tillbaka erlagda arvoden, när resultat uteblir. Konsumenter på andra områden har följaktligen en mycket tryggare ställning när det gäller klagomöjligheter än inom detta speciella område.

Med hänvisning till det anförda föreslås

att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att komma till rätta med rådande missförhållanden gällande vissa juridiska byråer.

Stockholm den 17 januari 1979

ÅKE GILLSTRÖM (s)